

1-52. נסר ואח'
באמצעות ב"כ, עו"ד סלימאן שאהין ואח'
מרכז ירושלים לזכויות אדם (ע"ר)
רח' אבן בטוטה 14, ת"ד 20166, ירושלים
טלפון: 02-6272982; פקסי: 02-6264770

העותרים

נ ג ד

1. מפקד כוחות צה"ל באיו"ש
2. מדינת ישראל
באמצעות פרקליטות המדינה
רח' צלאח א-דין 29, ת"ד 49029, ירושלים
טלפון: 02-6466194; פקסי: 02-6467011

המשיבים

בקשה מתוקנת מטעם המשיבים

1. עניינה של עתירה זו, בבקשת העותרים למסור לידם את גופות קרובי משפחתם, שנקברו לטענתם בבתי הקברות לחללי אויב בישראל או באיו"ש. על פי האמור בעתירה, סעד זה מתייחס ל-136 גופות של מחבלים שנהרגו בעת ביצוע פיגוע.
2. במקביל לעתירה זו, תלויות ועומדות בפני בית המשפט הנכבד שלוש-עשרה עתירות נוספות, שאופיין, הליך הגשתן והסעד המתבקש בהן זהה, אולם ביחס לגופות אחרות (בג"ץ 9781/16, בג"ץ 9939/16, בג"ץ 4422/15, בג"ץ 4241/15, בג"ץ 3348/15, בג"ץ 7857/16, בג"ץ 7859/16, בג"ץ 7860-1/16, בג"ץ 3677-8/15, בג"ץ 4235/15, בג"ץ 4241/15; להלן: העתירות הנוספות).
3. קודם שניתן יהיה לשקול את בקשתם של העותרים, למסור את הגופות לידיהם, יש צורך לאתר את מקום קבורתן של הגופות ולזהותן. ככלל, גופות אלה שייכות למחבלים שנהרגו בעת ביצוע פיגוע, וקבורתן נעשתה על ידי רשויות שונות – משטרת ישראל, צבא ההגנה לישראל ועוד; ובחלק מהמקרים, אף על ידי גורמים פרטיים – חברות שונות לקבורה אזרחית.
4. איתורן של הגופות, ולא כל שכן, זיהויין ברמת ודאות גבוהה כבעלות קשר אישי לעותרים בקשר אליהן, כרוכים במאמץ ניכר, המחייב הקצאת משאבים ניכרת ביחס לכל גופה וגופה. זאת בשל חלוף הזמן הרב מאז קבורת הגופות, ובהתחשב בכך שעל פי הנטען בעתירה, הפנייה הראשונה להשבת הגופות נשלחה למשיב בשנת 2014 והעתירות הוגשו רק החל משנת 2015.

5. נזכיר, לשם הדוגמה, כי בשנת 2013 נשלמה עבודת מטה, שכונתה בשם "מבצע צלם אנושי", לאיתור וזיהוי גופות מחבלים שנקברו במקומות שונים – חלקן כאלה שהוגשה בעניינן עתירה לבית המשפט העליון. במסגרת המבצע אותרו וזוהו 29 גופות מחבלים, ולאחר מכן נמסרו למשפחות הנפטרים.

6. במהלכו של המבצע האמור ובהליכי איתור נוספים, נלמדה תמונת דברים מורכבת: על אף מאמצים ניכרים, כדי חקירה מדעית של ממש, לעיתים לא עלה בידי גורמי הקבורה, הזיהוי והאיתור השונים לאתר את הגופות שנתבקשו. במקרים אלו נאלצו הרשויות להודיע כי לא צלחו מאמציהם לאיתור הגופות ולבקש את סיומו של ההליך בגינן. זאת, בראי פסיקת בית המשפט העליון במספר מקרים מסוג זה, על פיה, משנעשו ומוצו ניסיונות ומאמצים כנים בידי הרשויות לאיתור וזיהוי של גופה מסוימת, שלא צלחו, הרי שאין מקום להמשיך בניחולם של הליכי האיתור וההליכים המשפטיים בקשר אליהם (ראו והשוו: בג"ץ 8792/10 דולה נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון (פורסם באר"ש, 26.2.13), בג"ץ 8359/01 אבו מיזר נ' מדינת ישראל (פורסם באר"ש, 18.12.03)).

7. בעת הנוכחית, ונוכח ריבוי הפניות והעתירות בנושא זה, אשר הוגשו תוך תקופה קצרה באופן יחסי, נערכה ישיבה בפרקליטות המדינה, שמטרתה הייתה לברר כיצד ראוי יהיה לרכז ולנהל את מלאכת איתור הגופות וזיהויין – ובידי איזה מגופי הממשלה. בירור זה הכרחי, נוכח מעורבותן של רשויות רבות בממשלת ישראל בעניין דנן: משרד ראש הממשלה, משרד הביטחון, המשרד לביטחון פנים, משרת ישראל, צה"ל, שירותי הביטחון, משרד הבריאות, המשרד לשירותי דת, המועצה לביטחון לאומי, המטה ללוט"ר, המכון לרפואה משפטית ועוד.

8. הבירור טרם נשלם, ולפיכך לא הוחלט עד כה על זהותו של גורם ממשלתי מרכזי כאמור. זאת, בין היתר, מפני שכפי שנכתב לעיל, חלק מהגופות נקברו על ידי גורמים פרטיים, ללא מעורבות ישירה או העברה של תיעוד לידי משרת ישראל, צה"ל, או גופי מודיעין ממשלתיים, ואיתורן מחייב פעולות איתור וזיהוי מורכבות. נוסף לכך, התקיימו מספר ישיבות נוספות במערכת הביטחון ובמשרד המשפטים, בהן נתברר, בהתאם לבדיקה שנערכה ברישומי הגופות הקבורות בבתי הקברות לחללי אויב, כי עד כה נמצא רישום אך בקשר לגופות בודדות, שנקברו בידי צה"ל.

9. בנסיבות אלה, אין באפשרות המדינה להגיש תגובה מקדמית לעת הזו. על מנת לייעל את הדיון, בית המשפט הנבבד מתבקש לאחד את הדיון בעתירה זו ובכל העתירות האמורות ולאפשר למשיבים לעדכן על דבר התקדמות הטיפול בתוך תקופה בת 4 חודשים.

10. בשולי הדברים יצוין, כי בעניינן של חלק קטן מהגופות, לגביהן הוגשו שלוש מן העתירות הנזכרות – בג"ץ 4241/15, בג"ץ 4422/15 ובג"ץ 3348/15 – נרשמה התקדמות פרטנית בהליך האיתור. על כן, בעניינן של אותן גופות הוגשה בקשה לבית משפט השלום לפתיחת הקבר

לצורך ביצוע הליך זיהוי, וניתן צו שקיבל את הבקשה. כאמור, התקדמות דומה לא נרשמה ביחס לגופות לגביהן הוגשו יתר העתירות דין, שטרם אותרו.

11. עוד נציין, כי האמור לעיל מתייחס לאיתור הגופות וזיהויין בלבד. לאחר שהגופות יאותרו, תישקל בקשת העותרים לקבל לידם את הגופות, בהתאם למדיניות הממשלה שתהיה בתוקף באותה עת ביחס למסירת גופות מחבלים לבני משפחותיהם.

12. בקשה זו נתמכת בתצהירו של סא"ל הרב חיים אשר לנדאן, ראש ענף זיהוי וקבורה ברבנות הצבאית.

13. עו"ד סלימאן שאהין, ב"כ העותרים, מסר כי ברצונו להגיש תגובה בנפרד עד מחר, 7.3.17, בשם לב למועד העברת הבקשה לעיונו.

היום, יום שני ח' אדר תשע"ז (6/3/17)

יצחק ברט, עו"ד

סגן בכיר בפרקליטות המדינה